

Képrejtvény.

Megfejtési határidő október 30.

A 41. számban közölt fejtőre kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: E kétjegyű szám 83. **Földrajzi kérdés:** Azori szigetcsoport. San-Miguel. **Történelmi kérdés:** Hektor, trójai hős királyfi. **Természettudományi kérdés:** A farkatlanok rendje; ide tartoznak: a levélbékák, vízi békák, varangybékák, varangyok és a nyelvetlenek. **Vegyvtani kérdés:** Fluor, vegyjegye Fl. **Képrejtvény:** Gül baba sírja.

Helyesen fejtették meg: Toldy Elemér, Hönigsfeld Béla, Csizsinszky Lajos, Weiller Vilmos, Burger Vilmos, Kémármár Miklós, Weinberger Arthur, Daczó János, Tonelli Sándor, Révész Sándor, Schmid Károly Pataky Lajos, Grossmann Oszkár, Gáyer Gyula, Stein, Pál, Rosenberg Ignác, Gulyás József, Gerstl Árpád, Bauer Gyula, Groesli Gyula, Gombár István, Benedek István, Windt Lajos, Simon János, Kéler Tibor, Halmi Gyula, Hellensteiner Rudolf, Piny Aladár, Denk Gusztáv, Havas Gyula, Szabó Béla, Bohrandt Lajos, Szenyovszky Ferencz, Grün József, Nyúl István, Gieczy Lajos, Kirehner Gyula, Kutlik Félix, Herresbacher Dénes, Laban Antal, Puskás Endre, Blumenschein Henrik, Weiner Hugó, Techet Károly, Nagy Vince, Szécskay Dezső, Kárász Géza, Hajdu Pál, Horváth Dezső, Weichherz Mór, Mikó József, Pickler Gerő, Adler testvérek, Rodowicz V., Gretzmacher Jenő, Gábric Ferencz, Brinn Vilmos, Acs Nagy István, Benisch Arthur, Micheletzky Vilmos, Popovics Endre, Kukuberger Henrik, Balogh Pál, Wohlstein Sándor, Halpen Jenő, Hübner János, Fiedler Kálmán, Dada András, Györke Ilona Margit, Pécz József, Miróczky Árpád, Chabada Jenő, ifj. Miróczky János, Györke Ilona.

A kitűzött könyvjutalmat, «Nala és Damajanti» cz. kötetét Györke Ilona k. a. gymn. VIII. oszt. tanuló nyerte Mezőkomáromban.

SZERKESZTŐI TELEFON.

A. L. Lippa. Kivánjuk, hogy a «verbuválás» mentül jobb sikerrel járjon. A számokat a kiadóhivataltól kérje. — **H. Tibor.** Gődöllő. A kért vastechnikai mintákkal Ivánkovics kereskedése szolgálhat (IX., Soroksári-u. 31. sz.) — **H. B. Miskolcz.** Ilyen ügyekben mindig a kiadóhivataltól kell fordulnia; a szerkesztőség egyébbel van elfoglalva. — **Cs. L. Besztercebánya.** Az a kérdés, mit ért ön «dolgozatok» alatt? — **W. V. Nagykanizsa.** Most azt a rendszert követjük, hogy a tisztikarok névlistáit félreesszük és annak idején az illető önképzőkör valamelyik híréhez kapcsoljuk. Buzgalmaért fogadjunk elismerésünket. — **B. M. Kémármár.** Hektográfot minden nagyobb fővárosi papírkereskedésben kaphat, de megrendelheti az egyik ottani üzlet útján is. — **H. F. Brassó.** Elfogadtuk. — **ifj. M. J. Budapest.** Fortuna asszonyosság szeszélyes ugyan, de szeszélyessége minálunk még sem megy odáig, hogy valakire kétszer rámosolygott. Türelem, fiatal barátunk. — **M. E. Chamisso-fordításában** sok az egyenetlenség, de még sincs műfordítói talentom híjával. Ontól jobbat is kaphatunk még. — **V. R. Nagyszombat.** A kért kötetem Hugo Viktortól való, «A századok legendája»-ban foglaltatik és Káinról szól, kit egyre földöz a lelkiismeret csillaga, még akkor is, mikor a föld alá bújjik előle. — **K. A. Szepsizentgyörgy.** Az önköz jó székely gimnáziumából mindig voltak derék

tudósítóink; hágyon ön is nyomukba. — **D. B. Abony.** Állatorvosi akadémiához hat gimnáziumi osztály elvégzése szükséges. — **R. S. Vác.** Reiser est mort, vive Révész! A szétosztandó példányokat a kiadóhivataltól kérje. Tudósításait várjuk. — **W. L. Eger és K. F. Nagybeckerek.** Ajánlkozásukat elfogadtuk. — **P. A. Arad.** **B. Istv. S. G. Uj. R. J. Déva.** Elfogadjuk. — **B. V.** Elég néhányat, kettőt, hármát. — **K. P. Budapest.** Szívesen vesszük ezután is. — **D. M.** Ajánlata szép, de azért mi nem ollóznunk az «Előre»-ből.

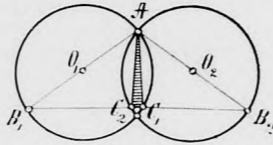
Középiskolai Matematikai Lapok.

Előfizelési ár egész évre négy korona.

Kiadóhivatal: Budapest, VI. ker., Hunyady-tér 11.

Hol a hiba? 7809

Két egyenlő sugarú körnek egyik közös pontjából, A-ból, megrajzoljuk az AO_1B_1 és AO_2B_2 átmérőket. A B_1B_2 szelő a körök C_2 és C_1 pontokban metszi. Mithogy az AC_2B_2 és AC_1B_1 az átmérők fölé rajzolt kerületi szögek, azért a szögek mindmég 90° -s így az AC_1C_2 háromszögben 2 derékszög van.

Középiskolai Matematikai Lapok.

A «Tanulók Lapja» 40. számában közölt 7801

vastechnikai eszközök

megrendelhetők

IVÁNKOVITS KÁLMÁN

BUDAPESTEN,

Soroksári-u. 31. sz. a. levő vas-, szerszám- és vasárak üzletében.

☛ Kiváncra árjegyzékét bérmentve küld. ☛

Önököt nyelvmesterek bármely nyelv alapos elsajátítására a

☛ Toussaint-Langenscheidt módszere szerint ☛

ROZSNYAI GYORS NYELVMESTEREI

ezimel megjelent művek, mivel egy-egy kötet nemcsak a legteljesebb, noha rövidre foglalt, valóban megírt nyelvtant foglalja magában, hanem egy pompás társalgási részt is, mely mindazt tartalmazza, a mit utazáskor vagy társaságban tudniuk kell. Eddig megjelentek a: 1. német, 2. magyar, 3. francia, 4. angol, 5. olasz, 6. orosz, 7. spanyol, 8. portugál, 9. latin, 10. román nyelvmesterek. A társalgási részben négy rovat van: a magyar rovat mellett megvan a németje is, azonkívül természetesen a megfelelő nyelv, melyet tanulunk és végre a kiejtésnek rovata, melyben az idegen nyelv hangzását magyar betűkkel visszaadjuk. ☛ Egy-egy kötet ára csak 30 kr. ☛ Bérmentítésre 5 krt kérek.

A legjobb, legteljesebb nagy Magyar Sakkönyv

az, a melyet a világhírű Bilguer és Morphy nyomán magántanulás czéljából Akantisz és Rozsnai szerkesztettek. Mivel ez a legvilágosabban megírt utmutató az elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítására úgy a sakkozás technikáját, mint a dr. Wekerle nyomán megírt gondolkodástanát illetőleg. A kezdetleges játéktól a legmagasabb fokig mesteri módon tanítja a eseljátékokat, a jó hadállás és a roham kivételét. A megérthetést könnyíti 360 ábra. Értékét emeli a 250 mesterjátszma. (Baumann: Geistreiche Schachpartien szerint elemelve) hozzá még a budapesti millenáris mesterverseny is. Ritkítja párját az a része a műnek, mely: «A problémák tanát» előadja, Berger világhírű «Das Schachproblem» című műve nyomán alapos elmélettel, 160 gyakorlati problémával. Míg ezen válogatott anyag forrásmunkáinak beszerzése legalább is husz frtba kerülne, addig e mű, mely a sakkozás valódi kincséből, fizet csak 2 frt, diszkótésben 2 frt 50 kr., alkalmat nyújt a sakkozás legmagasabb fokát is elérhetni.

Bérmentítésre 25 krt kérek.

ROZSNYAI KÁROLY könyvkiadónál,

Budapest, IV., Muzeum-körút 15. sz.

☛ Bárki által hirdetett új vagy használt könyv vagy kóta ugyanazon az áron kapható. Árjegyzék ingyen. ☛

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

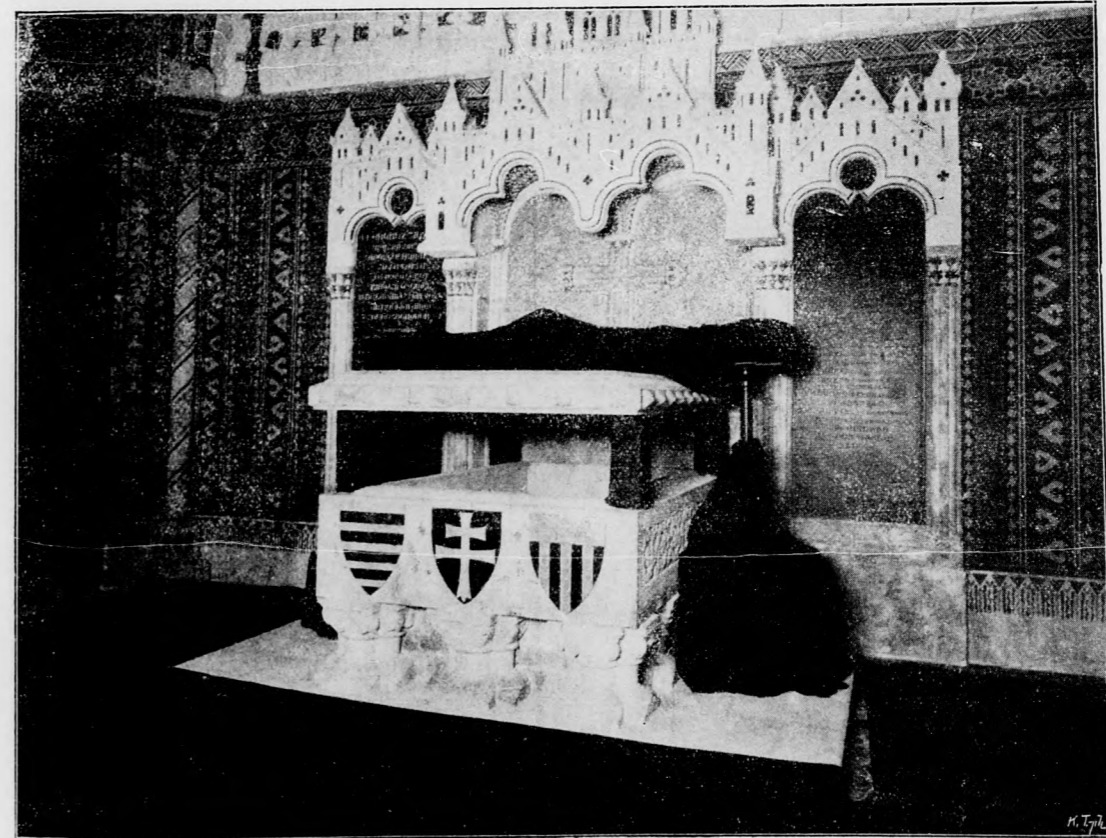
ELŐFIZETÉSI ÁRAK :	SZERKESZTI	SZERKESZTŐSÉG :
Negyed évre... 1 frt 20 kr.	Dr. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre ... 2 frt 40 kr.	gymnasziumi tanár.	KIADÓHIVATAL :
Egész évre ... 4 frt 80 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
Megjelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

III. BÉLA TEMETÉSE.

Az Árpádházi királynak és feleségének esontjai megbolygatott nyugalma után végre illő temetésben részesültek. Királyunk kegye és lovasiasága lehetővé tette, hogy koronájának egykori viselője méltó sírhelyet kapott.

Még a hetvenes években történt, hogy Székes-

fehérvárott a mostani püspöki palota kertjében tudományos ásátásokat rendeztek, mert alapos volt a gyanú, hogy azon a helyen volt az a régi székesegyház, melyet Sz. István alapított, s melynek alsó helyiségebe temették királyainkat. Az ásátások eredménye meglepő volt. Kőkoporsókat és királyi esontokat találtak, a melyekről a tudományos vizsgálódás megállapította, hogy az egyik

III. BÉLA ÉS FELESÉGE, ANNA KIRÁLYNÉ SIREMLÉKE A BUDAVÁRI MÁTYÁS-TEPLOMBAN, A KOPORSÓK ELHELYEZÉSE ELŐTT.

koporsóban III. Bélának, a másikban nejeének, Antiochiai Annának csontjai vannak. Ezeket az ereklyéket október 21-én temették el megillető ünnepélyességgel. Koporsóik három napig közszemlére voltak kitéve a Mátyás-templomban, mint azt mai számunk képe mutatja.

Megjelentek e szemlén fővárosunk tanintézetei, s az ifjúságnak a tanárok vezetése mellett alkalma volt e valóban keveseknek adott látványosságon részt venni s a kegyelet adóját a nagy király iránt az egész ország ifjúsága nevében leróni.

A temetést a herezegprimás maga végezte, a ki a gyászistentisztelet után remek beszédet mondott, a melyből, mivel a halottak napjára is teljesen aktualis, a következő részeket közöljük.

«Midőn eravatal előtt állok — úgymond *Vasary* herezegprimás — és az élőkhez szólok, megdöbbenve gondolok a szentírás e szavaira: «El van végezve, hogy az emberek egyszer meghaljanak». E törvény alól nincs kivétel.

Nem tartóztatja föl a halált sem az édes anyának elhaló gyermeke fölötti könyörgése, sem a fiúnak szülője halálküzdelménél hullatott könnye, sem egy egész nemzetnek hön szeretett királyának, vagy királynéjának haldokló ágyánál fölajduló keserve, sem az orvosi tudomány bármely gyógyszere: meg kell halnunk mindnyájunknak.

S mit tesz meghalni? Meghalni tesz: a szülőktől, gyermekektől, rokonoktól, jó barátoktól erővel elválasztatni, meghalni tesz: a földi gyönyöröktől, javaktól, a rangtól, a gazdagságtól örökre megválni.

Ugyan! Ha bírnád a világ minden aranyát, minden ezüstjét, mi maradna mindebből számodra haláloddkor?

Semmi!

Hisz a mint meghalsz, elvesztettél mindent!

Nem a tied már az a halottas ágy, melyre kiterítenek, nem a tied az a koporsó, melyben kivisznek, nem a tied az a keskeny föld, melybe eltemetnek. Te mindent itt hagyva, a világ is elhagy, elfelejt téged.

Igaz, vannak, kik szeretteik halálakor kapott lelki sebeiket egész életükön át viselik, vannak, kik elhunyt övéik kedves emlékét állandó kegyelettel őrzik, érettek Istent mindennap kérni, de ezek csak kivételek; Milliók és milliók halnak el, kiknek sirjait alig növi be a fű, már elfelejtik őket; elfelejtik életüket, melyről többé senki nem emlékezik; elfelejtik nevüket, melyet többé senki nem hangoztat, elfelejtik halálukat, melyet többé

senki nem sirat, elfelejtik sirjokat, melyet többé senki nem látogat.

És ezzel vége mindennek? A sir talán véghatára létünknek? Ott megszűnik minden? Azontúl nincs semmi? Az emberi bölcsesség azt állítja, hogy a létező anyag nem vész el. Nem vesznek el e kövek, nem e ruhadarabok, nem egy porszem, nem vész el a mi testünk sem, csak elemeire oszlik, átváltozik. Hogyan?

Ha a mi testünk, ez az anyag, nem semmisül meg, lehetséges volna-e, hogy a mi nemesebb részünk, mely bennünk eszmél és gondolkozik, a mi imánk, hitünk, reményünk, szeretetünk, hódolatunk, kegyeletünk, szóval minden magas-tosnak tényezője, a mi lelkünk megsemmisüljön? Ha fölnyitnád e koporsót, meglátnád, mivé lett III. Béla királyunk daliás alakja? Porrá lett? Fönnmaradt még ereklyeként néhány csontdarab, melyeket szintén porrá őrönd az idő. Fönnmaradt még az érzekorona, mely a sirban fejét érintette, de hová lett lelke, melynek bölcsességével országa ügyeit rendezte? Fönnmaradt az érzekard, mely vért gyanánt holttestét fődte, de hová lett lelke, melynek hősiségével hazáját megvédelte? Fönnmaradt az érzekjogar, mely királyi hatalmát jelképezte; de hová lett lelke, melynek igazságosságával alattvalóit érdemeik szerint jutalmazta, vagy büntette? Fönnmaradt az érzegyűrű, a kölesönös vonzalom jelvénye; de hová lett lelke, melynek szeretetével családi életét oly boldoggá tette? Fönnmaradt végre az érzekereszt, vallásosságának hirdetője, de hová lett lelke, melynek imájával Isten áldását a nemzetre esdekelte?

Talán megsemmisült? Nem semmisült meg! Mert meghalni annyit tesz, mint a legigazságosabb bíró elé állíttatni, hogy ő erényeink vagy vétkeink szerint megítéljen s örök jutalomban vagy büntetésben részesítsen! Nem lesz emberi elme, bármily éles, mely bennünket megvédjen, nem lesz földi hatalom, bármily erős, mely bennünket megmentsen, mert az élet könyvében híven föl van jegyezve minden tiszta, vagy bűnös gondolatunk, föl van írva minden épületes vagy botránykozató szavunk, föl van jegyezve minden jó vagy rossz cselekedetünk!»

Ime az egyházfejedelem szavai! Szebben, jobban senki sem tudta volna elmondani s talán szívhez szólóbban sem. Ti pedig szívleljétek meg, mert halottak napi elmélkedést szebbet senki sem írhat nektek, mint az, a ki évtizedeken át maga is tanár volt, most pedig az egyház büszkesége.

A JÉG-SPHYNX.

15

Irta Jules Verne. Fordította Gaal Mózes.

Csak egy módját láttam annak, hogy Hedret és társait a további útra hajlandóvá tegyem. Azért előléptem és erős, határozott hangon így szólottam:

«Halbrane» matrózai, hallgassatok reám! A mint ez már a sarkutazásoknál szokásos, ime én is jutalmat tűzök ki önöknek. Minden fokért, melyet a «Halbrane» a nyolcvannegyedik szélességi fokon túl megtesz, két ezer dollárt tűzök ki.

Ebből minden matróznak hetven dollárnál több jut . . . kecsegtető ígélet volt.

Észre is vettem, hogy elevenökre tapintottam. Ezt az ígéletet írásba foglalom, hogy jogérvényes legyen, s átadom Guy Len kapitánynak, s mihelyt Amerikába visszaérkezünk, rögtön ki fogom fizetni.

— Hurrah! — kiáltott fel a csónakmester, s utána mind kivétel nélkül a matrózok.

Hedrenak sem volt egyelőre semmi szava. Szívesen áldoztam volna még nagyobb összeget is fel, csakhogy ezéomat elérjem.

Ekkor a déli sarktól hét fok távolságra voltunk, s hahogy egészen a sarkig hatolnánk, nekem mindössze tizennégyezer dolláromba fog kerülni.

III. FEJEZET.

Az eltűnt szigetcsoport.

Deczember 27-dikén, egy pénteki napon korán reggel indult el délnyugati irányt véve a «Halbrane».

A matrózok, mint eddig, úgy most is pontosan teljesítették kötelességüket; az idő kedvező volt, a tenger esendes.

Dirk Péter alapjában véve most is csak a régi maradt, serény a munkában és kevés szavú.

A tengeráram a goélette haladására kedvező volt, a minthogy Pym Arthur csónakát is annak idején ez ragadta magával a déli sarktengeren.

Guy Len kapitány egész nap a kabinjában maradt. Gondok szállották meg a lelkét, no de a reménység is felesillant benne: hátha mégis nyomára bukkan szegény bátyjának, hátha életben találja? . . . Viszont az út eshetőleges veszélyei aggasztották, a vállalat vakmerősége, melynek végét ellátni nem lehet.

Másnap reggel engem meg West Jemet magához intett a fedélzeten, s így szólott:

— Jeorling úr, higgye el, hogy erős harezot vívtam önmagammal, míg elhatároztam, hogy tovább folytatom az utat. Tudom, hogy a szerencsétlenek érdekében tennünk kell valamit, de éreztem, hogy a legénység egy része ellenszegül, ha Tsalal szigeten túl akarom őket vinni . . .

— Igaza van, kapitány úr, a legénység nagyobb fele már szemmel láthatólag nyugtalankodott, s valószínű, hogy később öldöklésre is került volna a sor.

— Majd elbántunk volna hamarosan a lázadókkal — veté közbe West Jem hidegen. — Hedrenak ketté hasítottam volna a koponyáját.

— Reá szolgált volna, Jem, — mondá a kapitány — de azért jaj annak a hajónak, a melynek fedélzetén nincsen egyetértés.

— Igaz — felelé West Jem, — jobb ha békeségben élünk, de Hedrenak azt tanácsolom, hogy húzza meg magát, különben baj lesz.

— Egyelőre hallgatnak, mert az ön nagylelkű ígérete, Jeorling úr, betömté a szájukat, s a kapzsiság mindent feledtet ezekkel az emberekkel. Köszönöm önnek, Jeorling úr — mondá a kapitány.

— Nem érdemes a köszönetre, kapitány úr. Már a Falkland-szigeteken ajánkoztam volt arra, hogy az expedició költségeihez valamivel hozzá járulok. Most alkalom kínálkozott reá, s én éltem az alkalommal. Ennyi az egész. Nekem is szívesen fekszik a «Jane» szerencsétlen hajótöröttjeinek a sorsa. Nagyon, de nagyon szeretném, ha őket élve találnók fel.

Guy Len kapitány forrón megszorította a kezemet.

— A mint eddig is megfigyelhette, Jeorling úr, — folytatá a kapitány, — a «Halbrane» nem halad egyenesen délnek, habár Dirk Péter szerint délen pillantottak meg szárazföldet.

— Veszem észre, kapitány úr! — Annak az az oka, hogy Pym Arthur ezekről a szigetekről nem tesz említést, csupán a matróz mesélt róla, már pedig . . .

— Úgy látszik, hadnagy úr, ön nem bizik meg teljesen a Dirk Péter szavainak az igazságában? Van valami panasza Dirk Péterre?

— A szolgálatban nem adott okot soha panaszra, azt be kell vallanom.

— Bátor és becsületes — tevé hozzá Guy Len kapitány, — a «Halbrane» meg a «Grampus» fedélzetén való viselkedése egyaránt feljogosít minket arra, hogy Dirk Péterrel jó véleménynyel legyünk . . .

— Meg is érdemli — jegyzém meg.

Magam sem tudom, miért keltem minden alkalommal oly lelkesen a meszticz védelmére. Talán azért, mert sejtettem, hogy a mi merész, sőt vakmerő vállalatunkban reá fontos szerep vár: avagy azért, mert Pym Arthur sorsa érdekelt engem olyan hallatlan módon, s Dirk Péter volt az egyedüli, a ki szentül hitte, hogy Pym él . . .

Ez alkalommal is ez a tárgy került szőnyegre. Jem rázta a fejét s megjegyzé:

— Tizenegy évig itt a sarktenger sivatagján élni! Merész egy gondolat.

— Megengedem, uram, hogy merész egy gondolat, — mondám — de talán még sem lehetetlen. Hátha Pym valamely szigetre vergődött, mely hasonló Tsalalhoz; talán Guy Vilmos és társaival is ez történt? . . . Hátha élnek mind? . . .

Guy Len kapitány megint visszatért az előző szöbe hozott tárgyra!

— Említém, hogy nem egyenesen délnek vettük

az utat, nos hát ez azért történt, mert előbb a Tsalal szigetével szomszédos szigeteket szeretném átkutatni, ezek pedig nyugatra esnek.

— Nagyon helyes — jegyzém meg — bátha ott nyomós bizonyítékát találjuk annak, hogy Tsalal szigetét a földrengés csak az utóbbi hetekben pusztította el.

— Magam is azt hiszem, hogy nem régen történhetett; legalább a Patterson esete erről tanuskodik. Ő még Tsalal szigetén szakadt el társaitól.

— Pym Arthur leírásában nincsen nyolcz szigetről szó? — kérde West Jem.

— Nyolczról.

Dirk Péter úgy hallotta a bennszülöttektől, hogy a Tsalal-szigetecsoport ennyi szigetből áll. Sőt az egyik, valami Nu-Nu nevű azt is mondta, hogy a bennszülötteknek királyuk is van, a kit Tsalemonnak hívnak, s ez a király a legkisebb szigeten lakik.

— Az is lehetséges — mondá a kapitány, — hogy a földrengés a többi szigetet nem pusztította el, s hogy a «Jane» hajótöröttjei oda menekültek. Nagyon gondosan ki kell kutatnunk e szigetet. Jem, parancsold meg, hogy az őrszem pontosan teljesítse a kötelességét. Még hét-nyolcz mérföldet haladunk, s okvetlenül a szigetek valamelyikéhez kell érkeznünk.

— Paranesa szerint, kapitány úr!

— Van valaki az árboz-kosárban?

— Dirk Péter, ő maga kéredezkedett oda.

— Jól van Jem, benne teljesen megbízhatunk...

— Súlyomszemei vannak, — tevém hozzá.

Tíz óráig nyugati irányban haladt a goélette, a szél ereje kezdett csökkenni, s a tengerár dél felé ragadta a hajót. Szerencsére délután erősebb szél támadt, s a vitorlák feszültek; megint nyugat felé térült a «Halbrane». Már megtettük a hét mérföldet, de sziget sehol sem mutatkozott.

— Lehetetlenség, hogy a szigetecsoporthoz ne érkezünk volna — mondá türelmetlenül a kapitány. Mióta az adott irányban jövünk, legalább ötven mérföldnyire haladtunk Tsalal szigetétől.

— Nos hát, akkor kétségtelen, hogy a Tsalal szigetét felforgató földrengés az apróbb szigeteket egészen elsüllyesztette.

— Jobbfelől szárazföld! — kiáltott le Dirk Péter az árboz-kosárból.

Mindnyájan abba az irányba néztünk, s egyikünk sem látott semmit. Lehet, hogy onnan felülről jobban láthatta. A milyen gyakorlott matróz és csodálatosan élesszemű ember volt, alig hihettem, hogy tévedett.

Mintegy negyed óra mulva távesőveinken át mi is megpillantottunk néhány pusztaszigetet. Már mérföldnyire lehettek a hajótól.

A kapitány kiadta a rendeletet, hogy a legközelebb fekvő sziget mellett kell horgonyt vetni.

Nyomorúságos kis sziklatorlatok voltak, mintegy öt-hat egymástól nem messze.

— Nos Dirk Péter, — reá ismersz a szigetecsoportra? — kérde Guy Len kapitány.

— Szigetecsoport? — kérde a meszticz fejét rázva... Ezek nem szigetek...

Ezek vízből kiálló hegyes kövek... nem szigetek...

Valóban nem is lehetett szó itt szigetről. Minden arra mutatott, hogy a szigetek elsüllyedtek. A magasabb pontok még kiemelkedtek a tengerből, de ezeknek a felszíne, már t. i. a vízből kiálló felszíne nagyon kicsiny területű volt. A kapitány néhány kábelynyire az első sziklarakástól megmérte a tengermélységet. Húsz fonál volt csupán. Ebből kitesztett, hogy az a talaj, a mit húsz fonál mélységben éreztünk, az alásüllyedt sziget talaja volt.

Horgonyt vetettünk.

«JOBBFELŐL SZÁRAZFÖLD!»

A kapitány leeresztette a csónakot, abba Guy Len kapitány, Hurlignerly, Dirk Péter, Holt Márton és én beleültünk.

Csak mintegy negyed mérföldnyire volt tőlünk az egyik pusztasziget. Jobbra-balra tőlünk fehér tajtékot hányt a hullám, a kiálló sziklák körül örvényzett. A csónak hátsó részében állott Dirk Péter és jelezte, hogy hol van egy-egy szikla, hol kell a csónaknak jobbra vagy balra kitérnie.

Mihelyt a sziklaszigetbe érkezünk, az egyik matróz horgonyt dobott ki a partra, az a kiálló sziklában megakadt, annál fogva a partig vontatuk a csónakot s kiszállottunk.

Dirk Péter se kértett, se hallott, hanem sietett előre. Mi sem tehetünk okosabbat, mint hogy utána mentünk, s nemsokára együtt voltunk mindnyájan a sziget legmagasabban fekvő pontján.

Számos nyomára akadtunk annak, hogy a sziget nem régebbe még lakható volt; állat- és növénymaradványok tanuskodtak róla: virágok is nyilaltak, melyeknek a szirmait, leveleit a tél fagya nem zsugorgatta össze. Bizonyos tehát, hogy a földrengésnek, mely a szigetecsoportot elsüllyesztette, nem régen kellett történnie.

Az a kérdés merült fel, hogyha a «Jane» hajótöröttjei ide menekültek Tsalal szigetéről, hát innen hova jutottak?

A csüggedt Guy Len kapitány reményét, mely ismét tűnőfélben volt, kellett mindenáron felélesztenem.

— Én azt hiszem — mondám a meggyőződés hangján, — hogy Guy Vilmos és bajtársai a katasztrófa alkalmával a bennszülöttek egyik csónakát kézrekerítve, a sarkkör felé igyekeztek visszatérni, de az ő csónakjukat is, valamint a Pym és Dirk Péterét a tengeráram dél felé ragadta, s ott vetődtek partra. Ott kell őket keresnünk, s ott fogjuk őket megtalálni. Nehány fokkal délre igyekezzünk, s ha életünkkel játszunk is... oda kell jutnunk...

— Isten legyen a vezérünk, Jeorling úr! — mondá halkán Guy Len kapitány.

Másnap, december 29-dikén a «Halbrane» egyenesen a déli sark felé vette az útját.

IV. FEJEZET.

December 29-dikétől január 9-dikéig.

Délelőtt Poé Edgar regényének huszonötödik fejezetét nagy figyelemmel olvastam újra át. Ebben a fejezetben arról van szó, hogy a két menekülő, a kik Nu-Nut magukkal hurczolták, mintegy hat mérföldnyire lehettek a tsalali öböltől.

E fejezetben a következő sorok reánk nézve a legfontosabbak:

«A «Jane» a jégzónán, tehát a legveszedelmesebb részén a sarkköri tengernek, szerencsésen elhozott Tsalal szigetéig. Esztelenség lett volna tőlünk, ha észak felé vettük volna az utat; elő-

ször mert a közeledő tél fenyegetett, másodsor mert a tengerár ellenében, mely minket dél felé ragadott, úgy sem tehetünk volna semmit. Merészen elhatároztuk, hogy délnek vesszük az utat; reméltük, hogy enyhébb éghajlatra és szigetekre bukkanunk».

Mikor Pym Arthur ezen a helyen járt, február 29-dike volt, ma pedig december 29-dike van, e szerint a «Halbrane» két teljes hónappal előbb jutott ilyen messze le délre, két hónap választotta el a téli időszaktól; Pym Arthur és barátja egy nyomorult lélekvesztőn indultak útnak a «Halbrane» jól felszerelt erős hajó, eleséggel bőven megrakodva.

Hogyne reménykedtem volna a vállalat sikerében!

A délelőtti folyamán eltűntek a sziklaszigetek a távol ködében, a hőmérsék elég enyhe volt, a tengerár hathatósan elősegítette a «Halbrane» haladását: óránként négy-öt mérföld utat tettünk meg.

Fejünk felett csapatostól röptek a sarkvidék madarai: jégmadarak, pelikánok, sirályok és albatrosok. Csakhogy nem voltak olyan óriási nagyok, mint a minőknek Pym Arthur festi őket.

1840 január 1-jén már reggel óta áttetsző köd borult a szemhatárra. Ebből arra következtettünk, hogy az időjárás meg fog változni.

Mellesleg meg kell jegyezmem, hogy Dirk Péternek a viselkedése irányban némileg megváltozott. Mióta meggyőződött arról, hogy Pym Arthur sorsa iránt érdeklődöm, közeledett hozzám, gyakran szóba állott velem, s így lassankint, a mint mondani szokták: «értettük egymást». Ha nem volt szolgálatban, oda sompolygott, a hol én ültem, egy-egy szót lökött ki a fogai sövénye közül, de mihelyt a kapitány vagy West Jem csatlakoztak hozzánk, elhallgatott, mintha beszéde fonalat ollóval metszették volna ketté.

Ma tíz óra tájban megint hozzám szegődött. West Jem a hajóhídon örködött, Guy Len kapitány lenn volt a kabinjában. Mikor mellettem megállott, kérdezém tőle:

— Nos, Dirk Péter, szeretne-e velem «róla» beszélni?

A meszticznek felcsillant a szeme, mintha az eleven szentet valaki erősen megfujja.

— Róla! — dörmögé Dirk Péter.

— Maga hiven megtartotta őt emlékezetében, Dirk Péter.

— Őt nem lehet soha elfelejteni... soha... soha!

— Még mindig ott van valahol, úgy-e? — kérdelem, kezemmel dél felé mutatva.

— Ott... ő az én testvérem, nem... ő a fiam, értsen meg jól engem... sokáig ettünk egy kenyert... nagy veszélyeket állottunk ki közösen... úgy szerettem őt, mint az édes fiamat... Én visszajöttem, ... de ő szegény ott rekedt... ő szegény... kedves Pym, te ott maradtál... ott.

A meszticz szemében köny reszketett.

(Folytatása következik.)

MAGYAR-MONDÁK.

A kióvi csata.

No bezzeg másképpen gondolkodott aztán, a kióvi mezőn vívott csata után.

Kiöv asszonyai nyestprémes ruhákban, arany kőönttyűkkel, diadalmas arczczal mind oda tolongtak a kióvi várfal könyöklőire és miként ha volna tréfa-látványosság, vadak ellen tartott nagy úri vadászat, olybá tekintettek le a sik mezőre.

Kiöv asszonyai furesa dolgot láttak, olyan dolgot láttak, hogy arczukból a vér hirtelen elszállott, szemökben fagyasztó rémület vert tanyát, s látták iszonyatos arczát a halálnak.

Álmos vezért Hadúr annak teremtetete, a mi Etele volt, hadrontó vezérnek; a magyar vérében harez lángja lobogott, s mit eddig kilóttek futóvadra, vagy levegőt átszelő könnyű madarakra, most orosz és kún szív volt célja a nyilnak.

Mester volt a hún is a nyilröpítésben, száguldo paripák feje fölött zúgott a pendülő ideg karjáról el a nyíl, s jaj volt, kit gazdája messziről célba vett.

Ezzel kezdték meg a kióvi csatát.

Mint ha felhő mögé bujt volna el a nap, úgy elborult az ég, mert magyar nyíl omlott sűrű zápor módra. Rése lett, de milyen, hercege seregének, halálos seb mérge életet kioltott, nem százat, de ezret, vagy annál is többet. A mikor ezt látta kevély orosz herceg, piros ábrázatja vált fakó sárgára, s szívében megdőbbsent.

Ime, már rohannak, s még mind röpül a nyíl, honnan repül, honnan? Futtában pattantják az orosz seregnak, s hogy eléje érnek, kardjok villog, büszkén, buzogány repeszi ketté a bőrpajzsot, s mint a záporosó a mező kalászat megdönti: úgy dülnek az oroszok s kúnok.

De mi ez? Váratlan fordulat a harcban? Elesett a vezér, vagy tán megijedtek? . . . No lám, meghátrálnak, futnak is . . . Utána orosz, kún üldözi, s a hercege arczára visszatér az élet.

— Utána oroszok, utána fehér kún! . . .

Soha ilyen népet, ő támad, s ő hátrál . . .

Lovak körme csattog, orosz, kún üvöltöz, s vaktában a futó magyart nyomon üzi, biztos reményében a diadalomnak.

Egyszer csak váratlan, mintha sarkon fordul egy elrejtett ajtó, arczczal látják szemben, iszonyatos arczczal a magyart.

Jobbról is, balról is, elülről is magyar, mintha kebeléből ijesztő esodául a föld ontaná ki.

No te gögös herceg . . . szóljon most a kardod!

Futna már az orosz, futna a fehér kún, csak

volna, hogy merre. Magyar itt, magyar ott, sehol menekülés, mert ha megfordulnak, nem paizs a hátuk, s irgalmat nem ismer lecsúfolt hét Magyar szemben a herceggel.

Kúnok nyírott fejét, mikép a nyers tőköt két felé hasítja szaporán a magyar, kardra tapad a vér, halál sárgasága terül el az arczon. Menekül a herceg, az életét menti, utána az orosz, utána fehér kún, s szélnevelte lován mindenütt sarkában a hét Magyar. Vágja, szúrja, csapja irgalmatlan tüzzel.

Kiöv városának kapuja kitarul, szégyennel a herceg vert serege élén berobog remegve; és utánok Álmos hat vezér társával, diadalmas arczczal ront be a városba. Úgy ront be, mint az úr, ki hódolatot vár s könyörgő szavakat.

Oroszok hercege, nagy szakállú papja alázattal járul Álmosnak elébe, nem gyül ki csodára a hiú asszony nép, de félve rejtőzik életeért aggva. Piaczra kihordnak s győzők lábához raknak hadi zsákmányt: aranyból, ezüstből egész garmadákat, fonttal mérik aztán, meg is szerzik rögtön, ha Álmos szemének villanását látják. Ritka állatbőrök, a legnemesebbek jutnak ajándékkul magyarok kezébe, miből szücsök keze köntöst, varr kaczagányt a magyar vitézek természetes vállára.

Hódoló követség nevében szól a pap, nagy szakállú ősz pap:

— Kegyelmed ne sajnáld tőlünk magyar vezér. Városunkat tüzzel ne emésztess, kérünk. Károdra nem leszünk, sőt talán hasznodra, mert utat mutatunk, merre kell majd menned, ha nagy Etelenek országát keresed. Mert tovább van az még, tovább van nyugatra. Rengeteg nagy bércek havas ormán is túl. Elvezetünk oda, magyarok vezére, utad igazítjuk, mert vajmi nehéz lesz magad sejtelméből rajta találnod. Gazdagabb föld annál nincsen a világon, s csupa gyöngé népség bitangolja mostan.

Ravasz alázattal így beszélt a vén pap, hogy másfelé térjen az erős ellenség, s vasmarkát ne tegye oroszok nyakára.

Álmos elfogadta a nagy hadi sereget, s tett benne hét vezér között igaz osztályt, mintha erős szernek kötése lett volna a vezérek között. Azután így szólott:

— Vezér-társak mondok valamit én nektek. Testvéri egyezés kötött össze minket, így jöttünk el együtt Nagy Magyarországból. Ez is tett erőssé, diadalt ez szerzett Hadúr jóvoltából e mai nap nekünk. Maradtok-e itten, vagy eljöttök velem tovább napkeletre országát keresni a nagy Etelenek? Kit ez az ország tart, az maradjon itten,

ki nagyobbra vágyik névben s dicsőségben, az jöjjön utánam.

Hat vezér hallgatta, s hat vezér kiáltá:

— Jóban, rosszban vezess!

És Álmos vezette tovább napkeletre, hogy együtt keressék Etele országát túl a hókoronás rengeteg hegységen.

SIROK KÖZÖTT.

A Tanulók Lapja számára.

Komor mélységgel bűg az öreg harang. Fölveri szívünk legalsó hullámaait, a melyek a halál eszméjét takarják. Szívünk fájdalma olyan komoran mély, mint az öreg harang messzehangzó bús

OROSZOK HERCEGE, NAGY SZAKÁLLU PAPA. . .

Mintha részegítő tüzes bor lett volna az első dicsőség, úgy felbuzdulának tőle a magyarok. Legkivált pedig Álmos fia, Árpád, a ki apja mellett koromsötét ménen szállott a csatába, s büszkén villogtatta nagy kardja aczélát, de nagyobb villant két szeme esillaga.

Álmos fia, Árpád, ekkor állotta ki vitézség próbáját. Nem hiába volt ő apja szeme-fénye, rövid idő múlva azzá lesz ő Magyar minden utódának. Csak várjuk a sorát, megjön nemsokára.

regéje emberi gyarlóságról, emberi mulandóságról. Mert ragaszkodunk az élethez utolsó csepp vérünkig. És ebben egyenlő a biborban született herceg és a czafrangos koldus.

Pedig hozzá kellene törődnünk a halál borzalmas fogalmához, mert akkor nem esnék olyan nagyon nehezünkre a válás, — örökre.

Vagy ne törődjünk vele? Úgyis eleget elmélkedhetünk rajta utána? De elmélkedhetünk-e odaát? Van-e ott is élet? Ha van, milyen?

S mi mennyire félünk a haláltól, ugy-e? Ámde nem a halál kinjai, nem a másvilág az, a mi voltaképp borzalommal tölti el egész valónkat. Ha csak a kinok előérzete bolygatná lelkemet, irtózás fogna csak el. Ha csak a másvilág létkérdése foglalkoztatna, okoskodóvá lennék a halál fejezeténél. — De nem az irtózás, nem az okoskodás, hanem a fájdalom, a mélységes, égető fájdalom marcangolja lelkemet, mikor a koporsó láttára felém mered a halál titokzatos problémája. Mi okozza hát azt a nagy fájdalmat?

Jórészt a hiúság: jöhet oly idő, a midőn én nem leszek többé s mégis mindazok, a kiknek ma a szíve össze van nőve az én szívemmel, meg a többi ember is mind, mind élni fognak és csakhamar megszokják, hogy én nem vagyok. Ajkuk kacagásra, vidám dalra fakad, mikor én már nem vagyok.

És én nem kívánom, hogy ha elmulok, ne örüljenek szeretteim az életnek.

Milyen álnokság! Jól tudom, hogy ha nem kívánom, ha önzetlen, jó leszek irántuk, akkor fognak reám emlékezni.

Legyünk hát önzetlenek és szeressük a mieinket mindig, igazán! Mert mi az élet czélja, ha nem a szeretet — elsősorban?

Csak az volna a rendeltetésem, hogy ifjúkoromban megtanuljam, miként kell szabályszerűen lecsépelni az életet? Férfikoromban megtegyem ezt? És öregkorom azzal a tanulsággal végződjék, hogy az élet rossz álom és a halál bizonyára még rosszabb?

Hallom a szürke morálpredikálók hadának elcsépelte ellenvetését: az élet czélja csak a munka. Vagy úgy? Hát csak szellemi és anyagi vagyont gyűjtő gépek legyünk?

Boldogulunk-e a tudással, boldogulunk-e a vagyonnal? Ezer élet megható tragikuma egyhangúlag mindkettőre, nem-mel felel.

De menjünk egy lépéssel tovább. Hol akkor az emberben, a teremtés úgynevezett gyöngyében az isteni szikra, a melyet Prometheusz orzolt el az égből és oltott az emberi szívbe, ha csak egy gyorsan működő gépnék, a társadalomnak vagyok jelentéktelen csavarja? . . .

Van az életnek még más, magasabb hivatása is: a szeretet.

Szeretet munkával egyesítve. Szeretni a munkát és munkálkodni a szeretetért: ez az ember hivatása.

Szeretet és küzdés nélkül
Mit ér a lét? Hideg borzongat, (Lucifer.)

Így mondja Madách Imre, az a költő, a ki a saját élete drámájában, az emberiség hivatásának s tragikuma forrásának lángelméjű kutatása közben jutott erre a nagy igazságra.

S a másfélezer millió ember közül, a kik ma a föld hátán járnak-kelenek, hány ébredt ennek a tudatára? —

Frissen hantolt sir előtt állok. Gyermekeifjút takar, a ki parasztnak született származására, de úrnak az eszére. Első eminens maradt mindig a gimnázium harmadik osztályáig. Ekkor jött érte a halál fekete angyala.

Ébredezett-e az a kettős nagy eszme a fiatal halott naiv szívében? E gondolatra tekintetem a sirra, majd a körülállókra téved, mintha az, vagy ezek tudnának rá felelni. De felelet helyett más tapasztalatot nyerek. Nem igaz, hogy a halálban egyenlők vagyunk. Sem ott, sem itt.

Egyszerű sir, iránta részvétlen a nagy közönység. A szegény, egyszerű parasztember, a kinek fia volt egyetlen reménye, lelkének istápjá, életének a vezérlő csillaga, durva kezével maga faragta akáczfából fiának a temetőkeresztet. Ki gondol arra, hogy minden vágás a fán, egy-egy tördőfés gyanánt hatott szívére?

Ott sirt, zokogott keservesen az édes anyja. De alig érzett valaki igaz részvétet iránta. Ki is törődne azzal, hogy annak az egyszerű paraszta-asszonynak ugyanazon érzelmei, ugyanazok a szívzaggató fájdalmai lehetnek, mint akármelyik előkelő úriasszonynak?

És sajtáságos: a mint halad az idő, annál szembeötlőbb lesz a különbség. A modern gondolkodás mind jobban és jobban behatol működésünk minden terére, a maga előnyeivel és hátrányaival.

Az újabban lábrakapott cinikus, tehát vallástalan áramlat szomorú eredménye a kegyelet meghamisítása is.

Azelőtt szívesebben mentem ki halottak napján a temetőbe. A mulandóság költészete, hangulata rezgett át lelkemen, a mulandóságé, a mely nem ismer felekezetet.

Idealis rajongásomban minden fejfához egy-egy szomorú regényt kötöttem, a melynek katasztrófája maga a sir. Az emberek szomorúságát készpénz gyanánt vettem, hogy elhalt övéik emléke hatja meg lelküket.

Azt hittem, hogy a halottak napja valóban a halottaké.

Holott immár nem az övék. Oda is beférközött a rang és vagyonkülönbség ezer átka. Az emberek

kijárnak ugyan a temetőbe halottak napján — azért, hogy gyönyörködjenek a temető pompájában, a nagyszerű kaleidoszkopban, a melyet a kivilágítás fényüzése nyújt. A gazdag halott sirja lampionokkal pompáz, a szegényét egy-egy ösztövérv gyertya ha megvilágítja, vagy az sem. Ime, odáig fajult az emberek kapzsisága, hogy gazdagságuk kiváltságairól még haláluk után sem mondanak le.

A kit igazán kegyelet köt kedvesei emlékéhez, ne Halottak napján látogasson el sirjukhoz, mikor a sétálók feszelen társalgása elriasztja az elhunytak árnyait, ne halottak napján, hanem más csendes, enyhe őszi estén keresse fel a temetőt.

De ezt nem teszik, mert nem a kegyelet, hanem a megszokás viszi ki az embereket a temetőkertbe. És ott nem azért búsulnak el, mert sajnálják a holtakat, hanem mert szeretik önmagukat és eszökbe jut, hogy előbb-utóbb por és hamu leszünk mindnyájan — kivétel nélkül.

És e gondolatnál kétségbe kell esnie annak, a kinek senki nincs a szívéhez nőve, s a ki nem talál teret a működésre. Ime ismét:

Szeretet és küzdés nélkül
Mit ér a lét? Hideg borzongat. (Lucifer.)

Sokan még e kettő mellett is nyügnék találják az életet s feltámad lelkükben a kérdés: Lenni, vagy nem lenni?

Ime, a kételkedés filozófiája. A kételkedés eredménye a pesszimizmus, a világfájdalom. Kik a pesszimizmák? Mi a czéljuk?

Nem új a kérdés, nem új a pesszimizmus. Mikor Böles Salamon így kiáltott fel: Minden a hiúságok hiúsága — kiejtette az első pesszimizista ígét — s azóta voltak, vannak és lesznek is pesszimizmák, a kik az ember életeczélját egyoldalúan itélik meg és azt hirdetik, hogy élni nem érdemes.

Egy szellemes író erre így felelt: Hogyan?! Élni nem érdemes? És panaszkodni igen? —

A kiből a vallásosság nem vert elég mély gyökeret, az súlyos megpróbáltatások, nehéz csapások után könnyen lesz hajlandó a pesszimizmusra. A pesszimizmust szeretném tengerpartra kitett aol-hárfához hasonlítani, a melynek csabos hangjaira könnyen hallgat az a hajós, a ki nem kötözte magát Odysseus módjára a vallásosság árbozához. Késő aztán az aol-hárfa mellől visszakiváncolni a hajóra.

Igy történt Voltairrel is, a ki megtagadta az Isten fogalmának szükségességét és Isten imádatát. És halála előtt abban a tudatban, hogy Isten

itélőszéke elé kell állania, utolsó szavaival hörögye kért papot. Mikor ez megjött, Voltaire bűnös lelke már ott remegett a mindenség Ura előtt.

A halál előtt sok ember megrettenve vallja meg, a mit eladdig féltve őrzött lelkében.

Mert a halál rossz jószág. Lecsap, azt sem tudni, hová; azt sem tudni, mikor.

Most is, hogy lecsapott erre a zsenge gyermekifjúra. Vajjon miért?

Ne fürkészszük a Gondviselés utait!

Szutrély Béla.

KÉT SÍR.

Irta Coppée Ferencz, fordította Bogdánfy Lajos.

India korbácsa a zsarnok Timur-Lenk,
Ki látta kardjától reszketni az ellent,
Mint reszket a juhnyáj oroszán szavára:
Timur a sirokat tisztelte, imádtá.
Míg hada öldösvén a legyőzött népet,
Romboló haraggal mindent semmivé tett,
S a véres fejeket fölrakva halomba,
Nagy diadalívet épített ujongva:
Ot föl nem hevíté a győzelmi mámor.
Csöndesen elvonult zajgó táborából,
Fölpattant gyöngyhimes, aranyos nyeregbe,
S félelmes sötétben magába mélyedve
A temetőbe tért s ott leszállt lováról.
És győzelemittas seregétől távol
Nézte a sirokat hosszasan bolyongva;
Olykor megállt szótlan, kábult félálomba
S ha aranybetűkkel márványlapra vésve
Költő, hős vagy imám neve tünt szemébe,
Bölesé, kinek lelke ellát a jövőbe:
Égő homlokával leborult a földre.

Egy nap, ostrom után Ramazán hónapba,
Kulesait Tus város hódolva átadta,
Timur parancsára e helyet kimélték,
Mert a nagy Firdusi ott élte le éltét.
E költő hamvait megtekintni vágyván,
Még a bevonulás tivornyázó napján
A világverő hős ment a temetőbe,
S parancsolá: a sirt nyissák föl előtte.

A költő nyugágya virággal volt tele.

Timur tudni vágyott: mi lesz egykor vele,
Rettegett harezossal, ha majd sirba szálla?
S mikor visszafordult sziklás hazájába,
Betért a templomba, melynek szentélyében
China eltíprója, nagy Dsinghishkán pihen.
Oszlopos, büszke sir; paizs, sisak rajta,
Timur áhitattal, ősz fejét lehajtva,
Állt a márvány előtt, mely elődét földte.
De mikor a mély sirt föltárták előtte,
Eltakarta szemét félve, undorodva.

Vérrel volt tele a zsarnok koporsója.

«HIMFY DALAI.»

Berczik Árpád vigjátéka.

Beszélhetnek a gúnyos kételkedők a magyar izlés és érzés elfajzásáról, idegenre változásáról! Csak ember kell hozzá, ki megüsse lelkünk nemzeti mivoltának pihenő húrjait. Az a szellemi munka, mely igazában a magyar géniusz esókját viseli magán, föltétlenül érvényesül és hátraszorít minden idegent. Emlékezzünk csak rá, mily sensatioóval fogadta tavaly ország-világ az Endrődy Sándor «Kurucz nótáit». S most ugyan-csak nagy diadalt aratott a Nemzeti Színházban Berczik Árpádnak, a rég hallgató kitünő vigjátékírónak darabja: «Himfy dalai».

Berczik Árpád eddig a mai társadalom ferde-ségeit vitte színpadra elmés gúnynyal, találó humorral. Ebben a darabjában azonban lelke visszazsall a múltba és elragadtatással ringatózik a nemzeti újjáébredés képein. Azt a kort rajzolja, mikor nemzetünk a fiatalság hatalmas erejével kezd bontakozni a némettség és latinosság bilincseiből, mikor fenkölt poéták keltegetik a szunynyadó magyarságot. A századelő társadalmát tárja elénk, töröl metszett alakjaival, kikben igaz magyarság lüktet, őszinte érzelmek lakoznak. És a hőse az egésznek *Kisfaludy Sándor*, a «Kesergő szerelem» és «Boldog szerelem» költője, mely dalregények a század elején akkora feltűnést keltettek, mint soha még könyv magyar földön. Örege-aprja olvasta azokat az édesbús verseket, dalba foglalták, énekelgették, pityeregtek Himfy sorsán, lázas kíváncsisággal találgatták az ő, valamint a «Kegyetlen Lizának», a dalok hősnőjének kilétét.

Liza személyét Szegedy Rózában, Kisfaludy Sándor későbbi feleségében állapította meg a kutató irodalomtörténet, noha sokan mást vitatnak. Lássuk, mint dolgozta föl mindezt Berczik Árpád a maga kedves vigjátékában.

Az előjátékban Kisfaludy Sándort, mint harezba induló katonát látjuk. A badaesonyi szüreten vidám társaság van együtt. Kisfaludy azonban nem akar mulatni. Bántja az, hogy meg kellene kérnie Rosty Jolánt, a kivel Bécsben ismerkedett meg s a kinek félig-meddig ígéretet tett, s most azért jött, hogy az ígéretet beváltsa. A lány édes atyja, a lelkes Rosty Antal, örömmel adná oda a lányát, mert Kisfaludyt nagyra becsüli. Igen ám, de Kisfaludy úgy találja, hogy már nem szereti Jolánt, Jolán meg már az egyszerű Bezerédy Kálmán iránt érdeklődik, a kiért kész harezra

szállni az atyjával. Kisfaludy egy másik szép lánnyal, Szegedy Rózával találkozik a szüreten. Ez szemrehányást tesz neki, hogy már elfelejtette, pedig rokonok volnának. Ez a találkozás igaz szenvedélyre lobbantja nemcsak Kisfaludyt, hanem Rózát is; de meg nem érthetik egymást. Az elesüggő költő erre búcsúkép verset ír, melynek kezdő sorai:

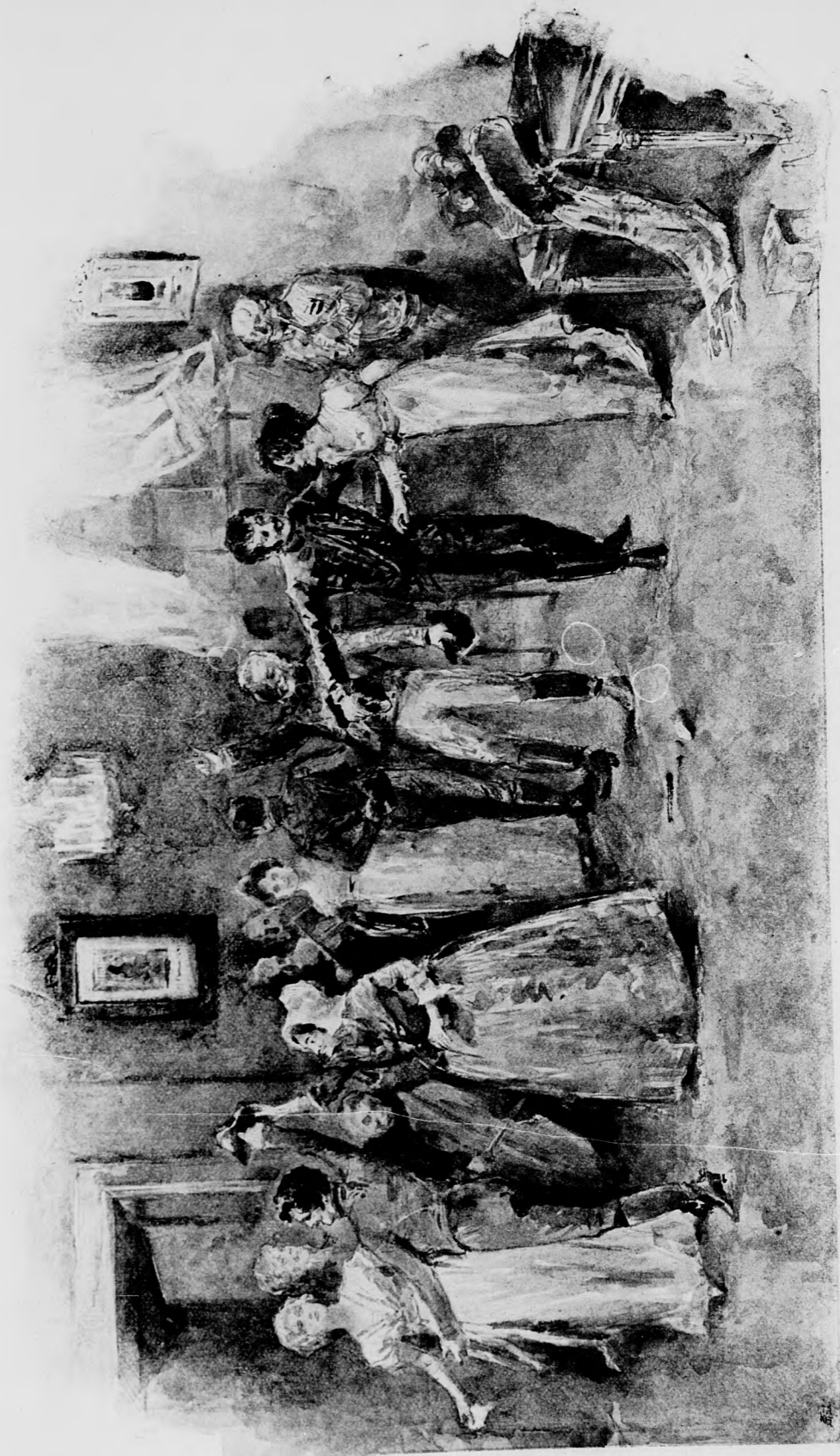
Mint a szarvas, kit megére
A vadász mord fegyvere.

A költészetért rajongó Rosty Antal meglesi a verselő poétát, a ki a rögtönzött búcsú-poéma kéziratát emlékül neki adja.

Maga a vigjáték öt évvel később játszik. Kisfaludy ezalatt a délfranciaországi háborúban járt; Róza pedig otthon búslakodott utána. Arról sejtelve síncs a lánynak, hogy Kisfaludy a messze idegenből sűrűn küldi szerelmi dalait hozzá. Róza nagynénje és nevelőanyja, a szigorú öz. Biró Józsefné rájön, hogy az érkező verseket az öreg Ágh Ferkó, egy jóra való gazdatiszt kapja kézhez, a kinek kötelessége volna a kéziratot Róza asztalára csempészni. Biróné nem Kisfaludyt, hanem a saját rokonát, Szalóky Pétert szemelte ki a lány férjeül. Hozzá is akarta erőltetni Rózát, a kinek fellengző természetét ismeri, s ezért ráveszi Szalókyt, hogy a Kisfaludy verseit a magái gyanánt adja a lánynak. A bolondos Szalóky nem is sejtí, ki írta a verseket; elhiszi, hogy azok a boldogult Biró József hagyatéka, s azért buzgón másolgatja a Himfy-strófkát, a melyekkel hódítani próbál.

Róza megfogadja, hogy mihelyt kinyomatva megjelennek a szép versek: ő azonnal neje lesz Szalóky Péternek, a kit Zalamegye Petrarcajának hisz. A háborúból hirtelen hazatért Kisfaludy Sándor nagy meglepetéssel látja, mint nyeri meg más az ő ideálját, azokkal a versekkel, melyekben Rózát dicsőíti.

Kisfaludy azzal készül megréfolni makacs és kételkedő imádottját, hogy kötetben kiadja a verseit, hadd szégyenüljön meg a plagizátor, meg a lány is, a ki méltatlant tüntet ki a kegyével. A Himfy-dalok azonban a szerző neve nélkül jelennek meg. Roppant sikert érnek el az egész országban. Mindenki tudni akarja: ki az a Himfy? A kelepezébe került Szalóky és a szintén felsült Biróné rettegnek a leleplezéstől. Zalamegye ál-Petrarcaja, ki voltaképp ál-Kisfaludy, csakhamar kijelenti, hogy nem ő a szerző. Arra is rájönnek, hogy az igazi Himfy maga Kisfaludy, mert Rosty

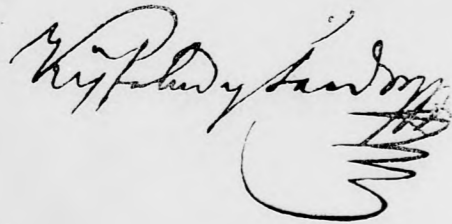

L. felvétel. 17-ik jelenet. — A SÜVEGES TÁNCZ. — Biróné (alkarja a süvegét és Sándor elé áll) Enyém a süveg! Tessék velem táncolni. BERCZIK ÁRPÁD «HIMFY DALAI» CZEMŰ VIGJÁTÉKÁBÓL. — R. Hirsch Nelli rajza.

Antal fölfedezi, hogy az az öt év előtti búcsúvers («Mint a szarvas, kit megére . . .»), melyet a badacsonyi szüreten kapott a költőtől, benn van a kötetben. A költő már-már czélhoz ér s Rózát megnyeri, a mikor Biróné gyanút hint a lány szívébe, hogy Kisfaludy csak a pénzéért akarja elvenni őt, aztán meg, hogy a Himfy-dalokat nem is Rózának, hanem Lizának írta. A bonyodalmat elősegíti Rosty Antal is, a ki erősen vallja, hogy a sokat megénekelt, sokat találgatott és «országosan kurrentált» Liza senki más, mint az ő lánya, Jolán. E miatt már most Jolán férjével, Bezerédy Kálmánnal gyűl meg a baja Kisfaludynak. Ez a féltékenykedés oldja meg aztán a csomót. Hozzájárul Ágh Ferkó leleplezése is, a kit Kisfaludy Sándor öcsese, Károly megcsíp és kivallat. Ekkép a «Kesergő szerelem» költője végre megkaphatja sokat gyöttrődött Rózáját, míg az ál-költő, Szalóky, egy kedves, idylli jelenetben a gazdasszonykodó árva Annuskát kapja feleségül.

A mű szerkezetének kisebb fogyatkozása az, hogy Rózának ismételt kételkedése, kivált Biróné gyanúsítása alapján, kissé erőszakolt, s ha ott az új fordulat helyett a befejezést kapná a néző, szívesebben venné az így kikerekített, szabatos cselekvényt. De e fogyatkozásért bőven kárpótól a mű sok fényes előnye, melyet már kiemeltem. Pompás alakok: Biróné, Rosty Antal, Szalóky és Ágh Ferkó, s a humor, az élces párbeszéd, a jelenetek frissesége, elevensége mind megannyi üde vonása a vigjátéknak.

Olvasóinknak bemutatjuk az első felvonás zárójelenetét, a *süveges tánczot*, Hirsch Nelly szép rajzában a Nemzeti Színház előadása után. Ezen a darab összes főszereplői láthatók; széltil balrul Kisfaludy Sándor (*Mihályfi* Károly adja férfias, rokonszenves alakítással) a daczoskodó Lizával (*Alszeghy* Irma) járja a tánczot, de tőle elszakítja az öreg Biróné (*Rákosi* Szidi, a kitűnő komika), ki azzal toppan elébe, hogy: «Enyém a süveg! Tessék velem tánczolni!» Középett az öreg Rosty Antal (Vizváry Gyula) járja «szólóban», jobbrul Kisfaludy Károly (Dezső) a szép Bezerédy-nével (Csillag Teréz.) A derék Ágh Pista (Gabányi) a falhoz támaszkodik s pipázva nézi a mulatságot.

EGY ISKOLAI KALAND.

Elbeszélés.

Írta: KUTHY LAJOS.

3

Már közel volt a siket zughoz, melyben e celebris éj tündére lakozék, de a szegletház tövében egy fehér jelenet kísértve terjedt el, melyre Lukács lovag haja felállott.

— Hah! mostohám árnya-e, mely miként a bűvös vadászban, fiát megóvni jött? — de a tapasztalás hamar megtanítá, hogy a vélt lélek nem egyéb mint egy juhászkutya, mely ittas gazdáját őrzé a fagyon.

— Utam el van állva, mit tegyek? ha moczanok, e négy-lábu strázsa gorombáskodik. Ugyan minő fogport használ, hogy oly fehérek gyilkos agyarái? Pisz pisz Bodri! . . . Ide Körmos! . . . júhoz Bodri! . . . pisz pisz Körmos! — szóla enyelgve, de nyájaskodása mit sem tön. A kuvasz oly dühösen védte a sikátor száját, mint a colchisi sárkány. Mit volt mit tenni, egy távol utczára kelle kerülnie, s tovább gyalogolt az irgalmat nem ismerő rögök élein.

Közeledtével gyertyavilágot vön észre a ház ablakában . . .

— Értem virraszt! tehetne-e máskép? hiszen úgy szeret. Oh mint eped, oh mint sinlódik. Megyek, megyek; repül a kék madár. Viszem, viszem lelkednek részét; úgyis olyan szívünk, mint a ketté vágott alma, melynek egyik fele a másik nélkül nem egész.

A sors úgy akarta, hogy a Puskás-háznál akkor nap disznót öltek. Midőn ablakhoz ért Dongódy, asztalnál lelé a háznép.

— Esznek! ah mi boldogság. Mariska asztalvégen, szembe velem. Ülhetett volna-e máshová? A sinai tábor nem néze oly buzgón a csipkebokorra, mint én ő reá.

A ház előtt egy olajfa volt, s rajta, tövéhez közel, csonka ág. Lukács erre állott, hogy a magaska ablakra kényére könyökölhessen. A szél fokokint támadt, s a fa galyját ablakhoz üt. A leány oda tekinté; de persze mit sem látott.

— Ah mint keres! mint néz utánam, itt vagyok, itt van engedelmes hived; várlak, török, hervadok és fázom. Fázom Mariska, de nem panaszklok, mert a ki kincsre vágyik, sokat ázikfázik.

Mariska mellett egy roppant maeska ült. A leány nyájas szót és szemet váltá a hizelgő állattal, miközben kövér falatokat nyujta hegyes fogai alá martalékul. Marzi kandúr férfiasan evett, jelesen a húshoz angol szenvedélylyel látszék viseltetni. Azonban az osztó kéz fogyhatlan bő vala, s a kegyencz torkig lakozék. Most elfordítá zöld szemét, jeléül, hogy megelégedett; rózsabárony-nyelvvel tisztára nyalta bajuszát, farkát kedélyesen lógatá a közben, s hálás, de álmos szemeket vete asszonyára, mignem lassudan késélynire húzá össze pupilláit, körmeit bevoná, s karikába feküdt tompa dorombolással, mutatva, hogy a jóllétét élvezé.

Ez mind szép, de az idő kakasszó után lön; s Lukács lovagot úgy átjárta a szél, hogy foga vaczogott; s csüggedett szívvel kezdé gondolkozni a lemondás kényszeréről.

— Nem lehet kiállnom, — úgymond; — a hideg vesémre is jeget pillézett már! az éj öröme nem adaték nekem. Annyi baljel után gyaníthatam vala. De hiszen nem írta-e, hogy ha fázom, ne gondoljak vele, mert jobb fázni, mint égni. Oh én fázok és égek. Egek angyal értted; s fázom a szörnyű fagy miatt.

Végre befejezték a disznót; s a jóllakottak az ajtón kioszlának. Mariska egyedül maradt a szobában.

— Ah! üte óram; a szelid galamb mindjárt ablakomra repül. Kopogjak-e, vagy ne kopogjak? De nem is ügyel felém; tán valaki van a szobában, kit nem látok.

Mariska a gömböcz- és kolbász-maradványok összeszedtével gazdasszonykodék.

— Mily gyöngéd! rólam gondoskodik. Várja míg lefeküsznek. S ah akkor! Eszem; nyilatkozunk, s a dicsőség enyim.

Mariska készen lön foglalkozásaival; nagyot ásítá, s a szobát gyertyástul elhagyá.

— Már jön, már repül. Hah, a konyba nyílik; eresz alatt közelg a kopogás. Mily kis hitű valék; némi hideg miatt akartam lemondani. Lám, lám, minden szenvedésnek meg van gyümölese. Hah! hah, már itt van.

E pillanatban két körmös hentes jöve ki, a mai disznók igazság-szolgáltatói, kiket Dongódy az asztalnál családtagoknak véle. Utánok rögtön bezaraték.

Lukács leesett egéből, s keservest sohajta.

— Ki ez a bundás csavargó? — kérdé az egyik sertéshóhér pupillameresztve, mely még nem nyílék eléggé a sötétbe.

— A bizony fatolvaj, — állítá a másik; — tegnap virradóra is elvitték kapum küszöbét.

— Igaza van koma, nézze e korlát-czöveket, mint lóg; — tódítá a másik, miközben a Puskás-ház utczakertjét rázta.

— Most akarta kihúzni az enyves fajta. Hajam feláll a mint ez a bűn elharapódzott. A bálványfakat is elemeli a diák a malmok mellől.

— Na be veled csavargó az igazságházhoz. Épen jó kézben vagy. Komám a városdirectióhoz tartozik; belszolga a tanácsban.

Szegény Lukács hiába tanulta Cicerot s Quintiliánt. A beszéd hatalma, az ékesszólás, a mentesség és ártatlanság esküje nem hatott ezen vastag földfiakra. Erővel akarák, hogy közöttök menjen. Vajha nálam volna Medea köve; gondolá búsan, a la Jason vetni közzétek, hogy egymásnak esnétek szalomás ökleitekkel, mint sárkányfogból kelt pánczélos vitézek.

Húzvonás közben egy éjjeli ört fedeztek fel, ki a közel lebujsban iddogált. Görbe szeget könnyebb harapófogóval kihúzni, mint ötöt onnan. Végre sikerült. Dongódyt rábizák a hentesek; kit ő rögtön meg akart vesztegetni. De az ör helyre

akará hozni közvéleményét, mely két polgár előtt compromittálták a lebujsban és lármát üte.

— Én nem vagyok pesti porosz! — kiálta harsány torokkal, — szedje fel az úr csábító pénzét, s fagyra veté a nyolcz garast, Dongódynak egész értékét.

E lármára megnyilt a Puskás-ház ablaka, mely még alig maradt hatvan lépésre. Mariska kinézett, egy perezig figyelt a botrány után; de persze nem álmodá, hogy annak hőse az unokaöcs tanítója legyen, kit különben tavaly óta nem feledhetett. Hallá a szidalmat és vihart, mi a megtámadók részéről folyt. Így Rontó Pállal se bántak, jegyzé meg röviden, s egy brr! utánvetésével behúzta fejét a hidegről.

A két hentes letért egy utczába; s Dongódy egyedül maradt a felsőbbsséggel, ki római liciorul tartá bal ölében csorba lándzsáját.

— Csak pénzem volna, — gondolá a fogoly, — okvetlenül megvehetném őt. Négy szem közt nem oly dühözó az ezüst, mint civisek előtt a rézpénz. De hiába, váltott pénzem nincs, s váltatlan még kevésb.

Azon cerberusát, mint minden pinceitast, szabad levegőn átjárta a borgöz. Olyan lett, mint a csap; de a bundagallért folyvást markolá.

— Tán bírnék is vele, — gondolá Dongódy, — de majd lármát üt s a botrány lesz nagyobb. — Azért jónak látá a szép szó erejét még egyszer megkísérteni.

— Uram, — mond a részeg paraszthoz nyugodt és lágy hangon, — látom, hogy az úr józan nevelt ember. (Folyt. köv.)

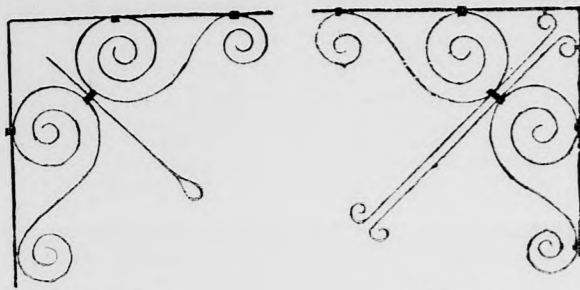
EGY KIS VASTECHNIKA.

Apró vasmunkák készítése.

5

Mint hogy már az eszközöket, azok használatának módját, valamint az összeállításoknál előforduló fontosabb teendőket felsoroltam, be is fejezhetném ezt a rövid ismertetést; ámde tán nem esalódom, hogy olvasóink nagy része kíváncsi volna még néhány mintára, mert biz a kezdőnek nem csekély fáradságába kerül, a míg a saját terve alapján a mintát el tudja készíteni. Bemutatok hát még egynéhány tárgyat, melyek a mi kis műhelyünkben nagy könnyűséggel készülnek el. A mi ábráink érthető okból épen nem természetes nagyságúak, tán egy kis babaszobába valók. Jóval egyszerűbbek is, mint természetben, de ez mind azért van, hogy a rajz világos, érthető legyen. Olvasóink e mintákról tetszőleges nagyságban készíthetik a másolatokat, a melyekre aztán a szükséghez képest még több díszítést rakhatnak föl, ügyelvén azonban a berendezésre, nehogy a sok fölhalmozott czifraság izléstelené váljék.

A 19-dik, 20-dik ábrán falikarok láthatók, virágcserepek vagy hasonló dolgok számára. Itt ismét a 17-ik ábrán vázolt váltott oldalú esigavonallal találkozunk; ugyanis a 19-ik ábrán a középső pálcza a derékszögű karhoz hasonlólag vagy vastagabbra van véve, vagy csavaralakúvá formálva és az alsó vége hurokká idomítva, míg a 20-ik ábrában a két egyszerű közbülső botocska közé egy erősebb vagy egy torzított botocska van alkalmazva.

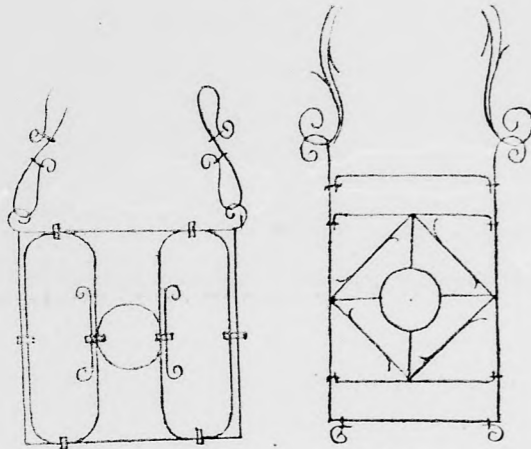

19. ábra.

20. ábra.

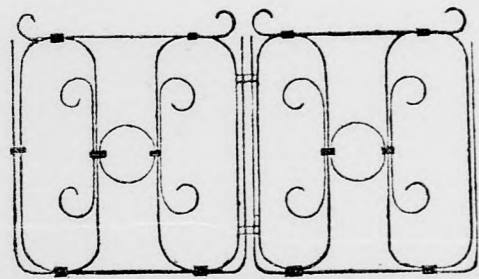

21. ábra.

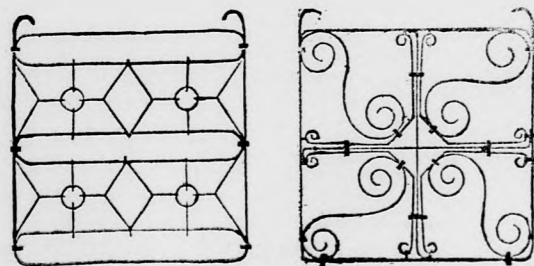

22. ábra.

23. ábra.

25. ábra.

24. ábra.

26. ábra.

A 21-ik ábrából láthatni, miképpen állítunk össze egy ablakvédő- vagy virágállvány-rácsot. Ha nagyobb rácszatoknál szélesebb pléhszalagokra van szükség, még inkább áll ez a kivétel a kiszögellő részeknél. El is torzíthatjuk a botocskákat, hogy azután az áthajló végeket összeszögessélhessük. A kerethez belülről kötéshez hasonló díszítések járulnak; az ezek között fennmaradó helyeket esigavonallakkal töltjük ki. A kiugró sarokocskákat odaszögesséljük és csak azután erősítjük össze kötésekkel az összes alkatrészeket. Az utóbbit különben az összes többi mintánál is meg kell tennünk, akár jelezzük van ez az ábrákon, akár nincs. A 22-ik és 23-ik ábra függő rácsokhoz való. A karikához és a két, ezzel határos ívhez való pálezikákat a kerítés nagyságának megfelelőleg 5–10 milliméterrel hosszabbnak kell venni, s végeiket kapcsokkal vagy szögessékekkel összeerősíteni. A 23-ik ábrán a belső, sarkára állított négyzetet négy egyenlő végem váltakozva kissé felgörbített szalagból állítjuk elő, melyeket középen derékszög alatt meghajlítunk s az érimtkézési helyeken négyzetűre erősítünk össze. A karikákat négy egyenes pálezikával a közepre helyezzük. A pálezikákat ezért néhány milliméterrel hosszabbra kell hagynunk, a végeiken esap alakúra reszelhünk, a megfelelő lyukakba dugnunk s megszögessélhünk. Hasonlóképp járunk el a 24-ik ábrán bemutatott rácsalaknál is.

A 25-ik ábra, mint a 22-diknek ismétlése, rácsot mutat be, egymás mellé állított részletekkel, függő karok nélkül, mely ezébből annyi egyes rácsdarabot kell készítenünk, a mennyt a rács hossza kíván, s közéjük erős avagy esetleg elcsavart pálezikát kell beiktatnunk. A 26-ik ábrán ismét a kettős esigavonallal alkalmazást. (Folyt. köv.)

IRODALOM.

Coppée költeményeiből. A népszerű francia költő lírai és elbeszélő költeményeiből tetszetős kötetet fordított le *Bogdánffy* Lajos. Az *Olesó könyvtár*-ban megjelent könyv (1067. sz.) huszonkét költeménye nagyon jellemző Coppée egész költészetére. Lágú, érzelmes líráját helylyel-közzel erősen realiztikus elbeszélő hang váltja föl és egy-egy költeményének eszmei mélysége a Századok legendája hatalmas erejét juttatja eszünkbe. *Bogdánffy* az elbeszélő költeményekből a legjobbakat és főleg az előadásra alkalmasakat válogatta ki. Köztük van a *Két sir*, igen erőteljes hű fordításban, melyet lapunk mai számában mutatványul közlünk. A kis kötet nagyon megérdemli, hogy mihamar népszerűvé váljék s belőle szavalásra alkalmas darabokat válogasson az ifjúság. Ara 10 kr.

A Gabelsberger-Markovits rendszerű «Országos magyar női gyorsíró-kör» folyó évi november hó 14-én a Lipót-utcai polgári leányiskolában (IV., Lipót-utca 5.) tanfolyamot nyit hölgyek számára, magyar és német gyorsírásból. Jelentkezhetni a kör elnöke: Kalinovsky Ida urhölgnél (Buda, II., Donát-utca 5.) és Csiffáry Irma okl. gyorsírás tanárnőnél (Budapest, IX., Soroksári-utca 11–13. sz., Tompa Antal ügyvédi irodájában) vagy a tanfolyam megnyitásának napján este 6 órakor. Tandíj az egész tanfolyamra 10 frt.

Tanulók Zsebkönyve ezímen az 1898/99. iskolai évre egy kis könyv jelent meg Győrött a Gross testvérek kiadásában. Tartalma a naptáron kívül: Tudnivalók az időszámításról, a magyar állam ezimere és

az országos színek; nevezetesebb találmányok. Néhány vonás a nagy emberek életéből. Földrajzi tudnivalók. A hazai történelemben előforduló nevezetesebb helyek. Irodalmi szemelvények, vázlatos életrajzokkal. Életszabály. Írásbeli dolgozatok jegyzéke. A tanulótársak névjegyzéke. Tanórarend. Üres lapok. A kiadók csak több példányt küldenek egyszerre s így postai utánvét küldés mellett egy-egy példány *S kaba* kerül. Megrendelhető Győrött.

Krónika.

- November 2. 1722. Pyrker László költő szül.
 " 4. 1641. Gyöngyösi János szül.
 " 5. 1853. Garay János szül.
 " 6. 1725. Beresényi Miklós gróf +
 " 7. 1811. Erkel Ferenc szül.
 " 8. 1843. Kiss József költő szül.
 " 9. 1456. Cilley Ulrikot felkonezolja.
 " 1864. Magyar László afrikai utazó +
 " 10. 1444. Várnai esata.
 " 11. 1792. Katona József szül.
 " 1811. Vachott Sándor szül.
 " 13. 1629. Bethlen Gábor erdélyi fejedelem +
 " 14. 1811. Perczel Mór honv.-tábornok szül.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Önképzőkori élet. A *nagyváradi* prem. rendi főgimnázium «Eötvös-önképzőkör»-e élénk tevékenységet fejt ki. Az eddigi négy gyűlésen Berkovics René szabad előadást tartott «A művészetről», Molnár János VIII. o. papnövendék pedig Teleki László gróf «Kegyenez»-e című értekezését olvasta fel. A bírálat rostáján «Balog bácsi», «Örülj, kaczagj», «Utóljára» cz. eredeti költemények és Schiller «Kutatójának fordítása mentek át, az elsőnek szerzője Misuray Agoston VIII. o. t., a két másiké Bresztovszky Ernő VII. o. t., az utolsót Alliquander Odön VII. o. t. fordította. — A *keskeméti* áll. főreáliskola önképzőkörének megnyitó ülésén az elnöki beszéd után megállapították az alapszabályokat, Friedenthal A. VI. o. t. Losoneczynak «Csokonai diákkorában» cz. költeményét, Takács Lajos VII. o. t. pedig a «Tetemre hívás»-t szavalta. A népes önképzőkörnek elnöke Nyirádi Ferencz, titkárja Lamm Ottó, főjegyzője Gál Miksa, pénztárosa Pető Márton. — A *szegedi* főgimnázium önképzőkörének f. hó 16-ikán tartott gyűlésén Schütz Antal VIII. o. t. ifjúsági elnök megnyitó beszédet mondott, Márki Imre VIII. o. t. Várady «Magyar dal»-át, Andrassy Kálmán VII. o. t. «A vén ezüganý»-t, Zacharia Emil VII. o. t. a «Tetemre hívás»-ról, Ackermann János Gabányinak «Egy ideges ember»-ről szóló monológját szavalta. Sikerült felolvasást tartottak Sőregi Mátyás, Traum Péter és Simon Kálmán nyolczadisták, az elsőnek témája: «A természeti szépnék észrevérese és élvezése, tekintettel lyrai költészetünkre», míg az utóbbiak chriákat dolgoztak ki: «A boldogságra kevés csak a jelen» és «Minden hazafi köteles nemzete irodalmával foglalkozni» ezimel. — A *székesfehérvári* kereskedelmi akadémia «Kisfaludy-önképzőkör»-e f. hó 16-án tartotta második rendes gyűlését. A jegyzőkönyv felolvasása után Dr. Faludi Miksa igazgató úr beszélt az önképzőkör feladatáról, s munkásságra serkentette a tagokat. Hogy jó példával járjon elő, maga is, a mennyre csak ideje enged, előadásokat fog tartani. A sorozatot mindjárt meg is kezdte egy felolvasással a mai kor lyrai költé-

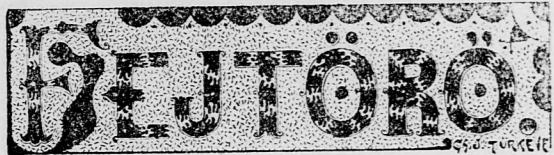
szetéről. Ez alkalommal Endrődi Sándorral és annak «Kuruczvilág»-ával foglalkozott. Ezután Ausch V. III. o. t. szavalta el «Mátyás anyja»-t Aranytól, Marton A. III. o. t. Kisfaludy K. «Karácsony éj»-ét szép sikerrel. Szavaltak még Ghilner E. II. o. t. «A hamis tanú»-t Aranytól, Fleischer Endre III. o. t. a «Tetemre hívás»-t, Festetics Bruno gr. «Mély csend»-et, Nógrádi Pap Gyulától, Erdi A. «Szeget szeggel» Petőfőtől. — A *székesfehérvári* magyar kir. áll. főreáliskola «Vörösmarty-önképzőkör»-e 1898. október 16-án tartotta második rendes gyűlését, melynek lefolyása következő: 1. Krausz Jenő VIII. o. t. szavalta Vörösmartynek «A merengőhöz» cz. költeményét. A kör II. fokra méltatta. 2. Paál Kálmán VIII. o. tan. felolvasa «Rózsa» cz. elfogadott költeményét. 3. «Est-harang» cz. költeményt bírálói elfogadták, szerzője Kukubergner Henrik VIII. o. t. 4. Poe Edgar «Holló»-ját nagy tetszés mellett szavalta Weisz Hugó VI. o. t. 5. Schützer Béla VII. o. t. előadta Antonius beszédét Julius Caesar felett. Gonddal tanulmányozta a beszédet s ügyesen adta elő. 6. «A pénz» cz. elbeszélést lélektani tévedései miatt bírálói elvetették. A kör az Erzsébet királyasszonyunknak állítandó szobor javára gyűjtést rendezett kebelében.

Gasparics Márknak, a szabadságharc vértanújának emléksobrához, Perlakra rándult a nagykanizsai kath. főgimnázium ifjúsága, hogy október 6-ikát ott megülje. Ez az ünnepség igen szépen olvastotta össze az októberi hősök kultuszát a nemzet mostani nagy gyászának fájdalomával. A Himmusz eléneklése után Polgár Ferencz VII. o. t. Kele Györgynek «Gasparics emlékezete» cz. ódáját szavalta, Schwarczstein Odön VIII. o. t. emlékbeszédet mondott, Németh György pedig Abrányi Emilnek gyönyörű költeményét («A kapuzinusok kriptájában») szavalta, mely lapunkban is megjelent. Most megkoszorúzták a szobrot, Berkenyész István VIII. o. t. «A magyarok Istené»-t (Petőfi) szavalta és végezetül felhangzottak a Szózat akkordjai.

Kirándulás Mezőhegyesre. Az aradi állami főreáliskola VI., VII. és VIII. osztálya folyó hó 16-án Telbisz Gy. tanár és Boross V. igazgató úrral a czukorgyár és az állami méntelep megtekintésére Mezőhegyesre rándult ki. A kellemes út után az állomásnál a kölesönös bemutatás után a czukorgyári igazgatóság mindjárt gondoskodott az ifjúság ellátásáról, kitünő reggelivel fogadva. A reggeli végeztével Kozma Ferencznek, a mezőhegyesi méntelep újjászervezőjének szép szobrához, majd pedig a czukorgyárba ment a fiatalság, a hol az egész gyár berendezését és működését mindenki alaposan megismerte. Ebéd után pedig Ilsvay S. szekerész főkapitány és mezőhegyesi katonai parancsnok úr vezetésével az állami méntelepet szemlélték meg a magyar gulyával, törzsménnel egyetemben. Az ebéd után Lázár József VIII. o. tan. mondott az ifjúság nevében köszönetet. Este víg trombita szóval, szakadó esőben érkeztek meg a diákok Aradra.

Névmagyarosító önképzőkör. Az eperjesi kir. kath. főgimnázium «Kisfaludy-kör»-e folyó hó 8-ikán tartotta alakuló gyűlését dr. Kőrösy György tanár elnökelete alatt. Az eredmény a következő: titkárrá lett Kerekes Pál VIII. o. tan., jegyzőkké Bokor László és Maguth Béla, bírálókká Imre Géza, Széman István és Zsembery Kornél, pénztárossá Ghillány László bíró lettek. Október 15-én tartotta a kör első rendes gyűlését, melyen Széman István a «Hún és magyar mondék összefüggése» című, gondra és tanulmányra valló, fejtegetését adta elő szabadon. Ezután Bokor László VII. o. t. Petőfi «Rab»-ját szavalta el; Czirbusz Béla

VI. o. t. «Élet vagy halál»-t, ugyancsak Petőfitől és Zsembery Kornél VIII. o. t. Tompa «Uj Simeon» cz. allegorikus költeményét, mely utóbbi szavaltat jegyző-könyvi dícséretet aratott. Erre következett Kerekes Pál titkárnak «Magyarosítsuk neveinket» jelgés indítványa, melyben felszólítja a kör tagjait, hogy idegen hangzású neveiket magyarosítsák, kifejezve ezzel is a keblünkbe oltott hazafiúi szeretettel. Ez évi ötödik számunkban arra serkentettük az idegen nevű ifjakat, hogy márczius Idusa ötven éves jubileumának emlékére tömegesen magyarosítsák neveiket. «Hadd tűnjék el ez az egyetlen idegen íz is! Márcziás idusának ötvenedik fordulójára lobogni fog a máglya, melybe azt áldozatúl beledobhatjuk; dobják bele készséggel, hazafias hevülettel!» Ez persze sajnós, csak írott malaszt maradt, ép azért üdvös lépés e téren az eperjesiek mozgalma, melyhez kívánjuk, hogy mentül több önképzőkör hozzá csatlakozzék!

Jelige: Fejtörő az elme sportja.

Rovatvezető: Csiszár József.

Mértani kérdés:

Ha valamely derékszögű négyszög alapját 4 m.-rel, magasságát 3 m.-rel nagyobbítjuk, akkor területe 273 m².-rel növekszik, ha pedig alapját 5 m.-rel, magasságát is 5 m.-rel kisebbre vesszük, a terület 375 m².-rel kisebbedik. Mekkora a négyszög alapvonala és magassága?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1898. november 6.

A 42. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: 24 évig, az utolsó évben fizet 1750 frtot. **Földrajzi kérdés:** Abaliget. **Történelmi kérdés:** Babócsa. **Természettudományi kérdés:** Gyilkos ádáz (athusa cynapium). **Vegytemi kérdés:** Aconitin.

Helyesen fejtették meg: Messerschmidt Géza, Pivoy Aladár, Ambrus Pál, Mórocz László, Pécsa József, Dorn Tivadar, A 3125. sz. előfizető, Szenyovszky Ferencz, Havas Gyula, Wohlstein Sándor, Gabriel Ferencz, Nyúl István, Paal Tivadar, Horváth Dezső, Baner Gyula, Dada András, Ronchetti József, Györke Ilona, Acs Nagy István, Szécskay Dezső, Szenyovszky Ferencz, Fiedler Kálmán, Michalesky Vilmos, **Erődi Tihomér**, Pfeiffer Endre, Jakabb Gyula, Puskás Endre, Nyúl István, Kárász Géza, Miróczky János és Chabada Jenő, Benisch Arthur, Hübner János, Kirchner Gyula, Szeremley Cs. Lóránd, Adler testvérek, Halmi Gyula, Bohrandt Lajos, Ráth Kálmán, Wollner Ernő, Hajdu Pál, Kéler Tibor.

A kitűzött könyvjutalmat, Vachott Sándorné «Ifjúsági iratok» cz. művét **Erődi Tihomér** gymn. IV. oszt. tanuló nyerte el Budapesten, a ki azt kellő igazolással mellett a kiadóhivatalban át is veheti.

SZERKESZTŐI TELEFON.

P. A. Arad. Elfogadjuk és a lap terjesztését figyelembe ajánljuk. A mi kérdéseit illeti, «A hangsúlyos és időmértékes versek közti különbség», «Ballada és románca», «Kik voltak jelesebb szónokaink»-féle témákról elvből nem írunk. Ezen a színvonalon régen túl vagyunk már. Hogy azonban az irodalomtörténetet, esztétikát mily gondnal kultiváljuk, számaink ékesszóiban mutatják. Kisfaludy «Leányörzöjé»-ről most folyó tanulmányunk ép az ön igényeinek körébe vág. Üdvözlét. — **Biol.** Királynék áldott emlékezte nem érdemli meg, hogy ily rettenetesen silány rigmusokat áldozzanak neki. — **K. H.** Úgy rémlik, nekünk ez a verszet nagyon is jó az eddigiekhez mérve. Ezért nem merjük közölni. — **P. B.** «Alkony a Tiszánál» című költeményében így zeneg:

A túlparton a fűzfák hosszú sora,
Mintha csak egy nagy fűzfaerdő volna.
Pedig azok csak kettős sorban vannak,
De oly sűrűn, hogy erdőnek látszanak.

Fiatal ember, ön költőnek nagyon is józan. — **T. K.** Sopron. 1. Kérdezze meg a kiadóhivaltól. A «T. L.» múlt évfolyamai közül csak az 1897-iki kapható, 5 forintért. — **Sz. J.** Szentes. Tessék a kiadóhivaltalhoz fordulni. — **3125. sz. előfizető.** Külön magyar földrajzi lap nincsen. A leghíresebb magyar geográfus Hunfalvy János. — **M. Gy.** Debreczen. Elfogadtuk, maradjon továbbra is buzgó hívünk. — **Kertész Á.** Budapest. Beküldött Ovidius fordítása nem alkalmas a közlésre.

Kitünő magyar ifjúsági iratok:

Arany ABC. Irta Lajos bácsi (Baróti Lajos álneve). Pompás színnyomatu képpel, színy. számos szöveggel és sikerült kétsoros versekkel. Ily fényes kiállításban ABC képekonyv még nem jelent meg. — **A cirkusban.** Kartonizott szép képeskönyv, vidám apró versikékkel ellátta Lajos bácsi. — **60**
Baróti Lajos. Képeságok. 47 pajkos gyermekesiny. Jankó, Cserépy stb. 217 művészi caricaturával. Diszkötésben 1.50
Andersen legszebb meséi. Baróti Lajos fordításában, számos képpel ékesítve. Színynyomatu vászondiszkötésben 2.—
— Ugyanaz olcsóbb kiadás, színes címképpel 1.50
Bechstein összes meséi. Egyedül teljes magyar kiadás. Ford. Baróti Lajos. Pompás kiállításban, 5 remek színes képpel 1.50
Ezerégyjé. Arab elbeszélések. A magyar ifjúság rész. áldolg. Baróti L. 150 pompás képpel, remek színnyomatu vászondiszkötésben 2.40
— Ugyanaz olcsóbb kiadás, 150 képpel színes kötésben 2.—
Grimm testvérek legszebb meséi. Magyaritá Baróti L. 120 képpel. Színynyomatu remek vászondiszkötésben. (A legszebb, legdíszesebb magyar kiadás) 2.40
Baróti Lajos. Addig jár a korsó a kutra, míg el nem török. Elbeszélés az érettebb ifjúság részére Napoleon háborus korából. Magyarra fordította Baróti Lajos. Öt színnyomatu képpel 1.20
Harc az indiánokkal. Érdekesítő elbeszélés Amerika újabb történetéből. Irta Baróti Lajos. Vonzó címképpel és 4 remek színnyomatu képpel. Kötve 1.20
A hajótöröttek kalandjai. Marryat kapitány Rüstig Zsigm. cz. elbesz. nyomán írta Baróti Lajos. Színes képekkel. Diszkötésben 1.20
Robinson Crusoe viszontagságos élete és kalandjai. 45 művészi szöveggel. Magyarban a legszebb kiadás. Campe nyomán átdolgozta Baróti Lajos. Elegáns színes címképpel, kötve 1.40
— Ugyanaz diszkötésben, 45 szöveg-, azonkívül 4 pompás színes képpel és színnyomatu képtáblájú egész vászondiszkötésben 2.—
Münchhausen báró esodálatos kalandjai szárazon és vizen. Doré Gusztáv 141 eredeti rajzával. Diszköt. A legszebb magyar kiad. 2.—
A klasszikus ókor legszebb hősmondái. Schwab, Grimm, Preller és mások nyomán. Irta Akantusz Viktor, 12 színes remek képpel és számos szöveggel. Érettebb ifjúságnak és minden művelt ember részére. Pompás színnyomatu vászondiszkötésben 2.—
Marlitt. Aranyos Erzsike. Fiatal leányok számára áldolgozta Rudnyánsky Gyula. 4 nagy, az-önkívül 37 kisebb szöveggel. Igazán hiánypótló mű, mert a magyarban alig van fiatal leányok számára való ajánlékkönyv. Remek színnyomatu, egész vászondiszkötésben 2.—

ROZSNYAI KÁROLY könyvkiadónál,
Budapest, IV., Muzeum-körút 15. sz.

Bárki által hirdettet új vagy használt könyv vagy kóta ugyanazon az áron kapható. Árjegyzék ingyen.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre... 1 frt 20 kr.	Dr. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre... 2 frt 40 kr.	főgymnasiunai tanár.	KIADÓHIVATAL:
Egész évre... 4 frt 80 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
Megjelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

AZ IFJUSÁG ÉS A MŰVÉSZETEK.

(*) Még alkalmunk sem volt publikálni közoktatásiügyi miniszterünknek a közoktatási tanács-hoz intézett azon átiratát, a melyben a tanácsot arra hívja fel, hogy keressen megfelelő formát ahhoz, hogy miként volna a középiskolák tantervébe beleilleszhető a művészetek iránt való érzék fejlesztése az ifjúságnál, s már is egy újabb rendeltéről kell megemlékeznünk, a mely már nem tervről, hanem valóságos tényekről szól s a művészetek iránt való érdeklődést törekszik ápolni az ifjúságban.

A miniszter az összes középiskolákhoz rendeltet küldött, melyben meghagyja, hogy a középiskolák önképző-körei mint testületek lépjenek be tagokul a Képzőművészeti, Iparművészeti és más hasonló társulatokba. Tagsági díj fejében megkapják a társulatok műlapjait és művészeti kiadványait, a melyek egyszersmind a művészeti oktatásnál kitünő szemléltető eszközökké válnak.

A művészetek közül eddig csak kettőt kultivált az ifjúság: a zenét s a költészetet, — ez utóbbit sokszor tán túrhetetlen mértékben is. A magyar klasszikusok verseit ezimük szerint is ismerni eo ipso kötelességének tartotta. Tudja mi az a «Szeptember végén», a «Közeli tél», «Szép Ilonka» «Tetemre hívás» stb., tudja azt is, hogy kik írták ezeket a költeményeket. De hány diák van, a ki azt is tudná, hogy mi az a «Siralomházban», «Vajk megkeresztelése», «Szent Erzsébet», «Tetemre hívás» (képben) s ha akad is, a ki tudja, azt már kevés tudja, hogy ki festette ezeket. Azt meg éppenséggel alig tudja sok budapesti fiu is, hogy ki készítette Arany János, Eötvös, Deák F. szobrát, a honvéd-szobrot, — ki építette a lánc-, Margit- és Ferencz József-hidat,

az Akadémiát, a redoutot, a képzőművészeti csarnokot, a Nemzeti Muzeumot; ki restaurálta a Mátyás-templomot, a jáki templomot, a kassai dómot, a Vajdahunyadi lovagvárat stb. Pedig ezt tudni bizonyára van olyan kötelességünk, mint a Falu rossza, a Himfy dalai, az Árgirus királyfi stb. szerzőinek nevét ismernünk. Művelt embernek egyiket ép úgy kell tudnia, mint a másikat, s a művészetek közül az előbb említetteken kívül az építészet, szobrászat és festészet remekét is kell ismernünk.

S itt azt is hangoztatjuk, hogy főleg: a művészetek honi termékeit. Szégyen volna, hogyha a mi művészeink alkotásait nem ismernők, csak olyan szégyen, mintha valaki csak a világhírű költeményeket ismerné s a magyar költőkről ha tudna is valamit, de nem volna képes csak egyetlen verset is említeni s azt szépségei alapján méltatni is.

Ha meggondoljuk, hogy ez így volt eddig, esodálkozunk sajnálatra méltó állapotunkon. Mert bizony nem nagy diszére vált a magyar középiskolának az, ha tanítványai a művészetek közül csak éppen a költészetről tudtak valamit: a többi pedig terra incognita volt. Így aztán a fiatalság felnőtt és kinőtt az iskolából a nélkül, hogy ezt az ő hibájának róhatnók fel. Hiszen mi se hallottunk művészetekről sohase!

Mint vidéken tanuló deákok képeket, szobrokat sohse láttunk, sőt az esztetika nevét se hallottuk. Ily generációnak később — ha lesz is, kevés az érzéke a művészetek felemelő hatása iránt.

A miniszter intentiója nemcsak nemes és üdvös, hanem nagy jelentőségű is középiskolai oktatásunk történetében. Hogy áldásos is legyen, adja a magyarok Istene!